DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)
15. januar 2002 *

I sag C-182/00,

angående en anmodning, som Landesgericht Wels (Østrig) i medfør af artikel 234 EF har indgivet til Domstolen for i forbindelse med en begæring fremsat for den nævnte Landesgericht af

Lutz GmbH m.fl.

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende gyldigheden af artikel 2, stk. 1, litra f), i Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i traktatens artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde (EFT 1968 I, s. 41), og af artikel 47 i Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer (EFT L 222, s. 11),

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne L. Sevón og M. Wathelet (refererende dommer),

generaladvokat: L.A. Geelhoed
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Lutz GmbH m.fl. ved Rechtsanwalt E. Chalupsky

— den østrigske regering ved H. Dossi, som befuldmægtiget

— den spanske regering ved N. Díaz Abad, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved U. Leanza, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato G. De Bellis

— Rådet for Den Europæiske Union ved M.C. Giorgi-Fort og G. Houttuin, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Patakia, som befuldmægtiget, bistået af avocat B. Wägenbaur,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 25. oktober 2001 er afgivet mundtlige indlæg af Lutz GmbH m.fl. ved Rechtsanwalt G. Schmidsberger, af Den Italienske Republik ved G. De Bellis, af Rådet ved G. Houttuin, og af Kommissionen ved M. Patakia, bistået af B. Wägenbaur,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 8. november 2001,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 9. maj 2000, indgået til Domstolen den 15. maj 2000, har Landesgericht Wels som Handelsgericht (handelsret) i sager vedrørende handels- og selskabsregisteret i medfør af artikel 234 EF forelagt fem præjudicielle spørgsmål vedrørende gyldigheden af artikel 2, stk. 1, litra f), i Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i traktatens artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde (EFT 1968 I, s. 41, herefter »første selskabsdirektiv«), og af artikel 47 i Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25. juli 1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer (EFT L 222, s. 11, herefter »fjerde selskabsdirektiv«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst i forbindelse med en procedure, som vedrører Lutz GmbH m.fl. (herefter »Lutz m.fl.«), og som nærmere angår indgivelse af årsregnskab og en årsberetning i henhold til Österreichisches Handelsgesetzbuch (den østrigske handelslovbog) i den affattelse, der følger af EU-Gesellschaftsrechtsänderungsgesetz (lov om ændring af selskabslovgivningen som følge af EU-regler, BGBl 304/1996, herefter »HGB«).

Fællesskabsbestemmelserne

3 I henhold til EF-traktatens artikel 54, stk. 3, litra g) [efter ændring nu artikel 44, stk. 2, litra g), EF] virker Rådet og Kommissionen for ophævelse af begrænsningerne i etableringsfriheden ved i det nødvendige omfang og med det formål at gøre dem lige byrdefulde at samordne de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i EF-traktatens artikel 58, stk. 2 (nu artikel 48, stk. 2, EF), nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser.

4 I henhold til artikel 2, stk. 1, litra f), i første selskabsdirektiv træffer medlemsstaterne de nødvendige foranstaltninger for, at den obligatoriske offentlighed vedrørende selskaber omfatter balance og resultatopgørelse for hvert regnskabsår.

5 Artikel 47 i fjerde selskabsdirektiv bestemmer, at det behørigt godkendte årsregnskab og årsberetningen såvel som beretningen fra den person, der er ansvarlig for regnskabets revision, skal offentliggøres på de måder, der i overensstemmelse med artikel 3 i første selskabsdirektiv fastsættes i hver medlemsstats lovgivning.

De nationale bestemmelser

6 For så vidt angår store kapitalselskaber, som omhandlet i HGB's § 221, bestemmer samme lovs § 277, stk. 1:

»Det påhviler kapitalselskabers lovlige repræsentanter efter behandlingen på selskabets generalforsamling, dog senest ni måneder efter opgørelsesdatoen, at indgive årsregnskab og årsberetning, forsynet med revisionspåtegning eller påtegning om afvisning eller forbehold, til Firmenbuchgericht (den ret, hvor handels- og selskabsregisteret føres), på kapitalselskabets hjemsted; samme frist gælder for indgivelse af bestyrelsens beretning, forslaget til anvendelse af resultatet og beslutningen om resultatanvendelsen.

Såfremt årsregnskabet og årsberetningen indgives inden for den nævnte frist uden de øvrige dokumenter, skal beretning og forslag indgives straks efter, at de foreligger, beslutningerne, så snart de er truffet, og påtegningen, så snart den er meddelt. [...]«

7 I tilfælde af tilsidesættelse af pligten til offentliggørelse kan der i henhold til HGB's § 283, stk. 1, fastsættes tvangsbøder på højst 50 000 ATS.

Retsforhandlingerne i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 Ved kendelse af 13. september 1999 pålagde Landesgericht Wels som Handelsgericht Lutz m.fl. inden for en frist på fire uger, og med fastsættelse af en tvangsbøde af 10 000 ATS for hver, at indgive årsregnskab og årsberetning som omhandlet i HGB's § 277-280a.

9 Eftersom en fastsættelse af tvangsbøder som den, der var blevet foretaget ved kendelsen af 13. september 1999 ifølge en fast praksis ved Oberster Gerichtshof (Østrig) ikke kan gøres til genstand for sagsanlæg, indgav Lutz m.fl. en begæring (»Individualantrag«) til Verfassungsgerichtshof (Østrig) om, at det blev fastslået, at de nationale bestemmelser om offentliggørelse af årsregnskaber og årsberetning er i strid med visse grundlæggende rettigheder og med fællesskabsretten. Ved kendelse af 2. november 1999 forlængede Landesgericht Wels som Handelsgericht fristen for indgivelse af det regnskabsmateriale, der var omfattet af pålægget, indtil Verfassungsgerichtshof havde afsagt kendelse i sagen. Verfassungsgerichtshof afslog ved kendelse af 29. november 1999 at tage den af Lutz m.fl. indgivne begæring til følge med den begrundelse, at en beslutning om at fastsætte tvangsbøder kan udsættes, indtil der er truffet afgørelse om lovligheden af den forpligtelse, hvis tilsidesættelse er forbundet med tvangsbøder.

10 Landesgericht Wels som Handelsgericht besluttede herefter at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Medfører de foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra f), i første direktiv 68/151/EØF og i artikel 47 i fjerde direktiv 78/660/EØF om pligt til offentliggørelse af kapitalselskabers regnskaber, en tilsidesættelse af artikel 44, stk. 2, litra g), EF, der giver hjemmel til at samordne de garantier, som kræves i medlemsstaterne af selskaberne til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som kreditorernes interesser?

2) Medfører de foranstaltninger, der er omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra f), i første direktiv 68/151/EØF og i artikel 47 i fjerde direktiv 78/660/EØF om pligt til offentliggørelse af kapitalselskabers regnskaber, en tilsidesættelse af artikel 44, stk. 2, litra g), EF, for så vidt som foranstaltningerne ikke er nødvendige med henblik på afskaffelse af hindringer for etablering eller til gennemførelse af andre af de i traktaten omhandlede målsætninger (navnlig om indførelse af ensartede retlige rammebestemmelser)?

3) Er det foreneligt med proportionalitetsprincippet som almindeligt retsprincip, at artikel 2, stk. 1, litra f), i første direktiv 68/151/EØF, sammenholdt med artikel 47 i fjerde direktiv 78/660/EØF, under trussel om straf, gennem pligten til at offentliggøre balance og resultatopgørelse for hvert regnskabsår, tvinger virksomheder til at røbe forretningshemmeligheder, når beskyttelsesformålet på adækvat måde kan tilgodeses gennem andre — mindre indgribende — foranstaltninger?

4) Er det foreneligt med ejendomsretten som grundlæggende rettighed i fællesskabsretten, at artikel 2, stk. 1, litra f), i første direktiv 68/151/EØF, sammenholdt med artikel 47 i fjerde direktiv 78/660/EØF, under trussel om straf, gennem pligten til at offentliggøre balance og resultatopgørelse for hvert regnskabsår, tvinger virksomheder til at røbe forretningshemmeligheder, når beskyttelsesformålet på adækvat måde kan tilgodeses gennem andre — mindre indgribende — foranstaltninger?

5) Er det foreneligt med retten til fri erhvervsudøvelse som grundlæggende rettighed i fællesskabsretten, at artikel 2, stk. 1, litra f), i første direktiv 68/151/EØF, sammenholdt med artikel 47 i fjerde direktiv 78/660/EØF, under trussel om straf, gennem pligten til at offentliggøre balance og resultatopgørelse for hvert regnskabsår, tvinger virksomheder til at røbe forretningshemmeligheder, når beskyttelsesformålet på adækvat måde kan tilgodeses gennem andre — mindre indgribende — foranstaltninger?«

Domstolens kompetence

11 I henhold til artikel 234, stk. 1, EF har Domstolen kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål, bl.a. om fortolkningen af traktaten og af retsakter

udstedt af Fællesskabets institutioner. Det fremgår endvidere af bestemmelsens stk. 2, at »[s]åfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret i en af medlemsstaterne, kan denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet«.

12 I denne forbindelse bemærkes, at Domstolen, for at bedømme, om det organ, der forelægger en sag, er en ret i artikel 234 EF's forstand — et spørgsmål, som alene skal afgøres på grundlag af fællesskabsretten — tager en hel række forhold i betragtning, nemlig om organet er oprettet ved lov, har permanent karakter, virker som obligatorisk retsinstans, anvender en kontradiktorisk sagsbehandling, træffer afgørelse på grundlag af retsregler, samt om det er uafhængigt (jf. bl.a. dom af 17.9.1997, sag C-54/96, Dorsch Consult, Sml. I, s. 4961, præmis 23, og den dér nævnte retspraksis, af 21.3.2000, forenede sager C-110/98 — C-147/98, Gabalfrisa m.fl., Sml. I, s. 1577, præmis 33, og af 14.6.2001, sag C-178/99, Salzmann, Sml. I, s. 4421, præmis 13).

13 Endvidere bemærkes, at selv om artikel 234 EF ikke forudsætter, at den procedure, hvorunder den nationale ret formulerer det præjudicielle spørgsmål, er kontradiktorisk (jf. dom af 17.5.1994, sag C-18/93, Corsica Ferries, Sml. I, s. 1783, præmis 12), følger det dog af denne bestemmelse, at de nationale retsinstanser kun kan forelægge spørgsmål for Domstolen, hvis der verserer en tvist for dem, og hvis forelæggelsen sker med henblik på afgørelse af en retssag (jf. kendelse af 18.6.1980, sag 138/80, Borker, Sml. s. 1975, præmis 4, og af 5.3.1986, sag 318/85, Greis Unterweger, Sml. s. 955, præmis 4, samt dom af 19.10.1995, sag C-111/94, Job Centre, Sml. I, s. 3361, præmis 9, og Salzmann-dommen, præmis 14).

14 Således kan det forelæggende organ, når det virker som administrativ myndighed uden samtidig at skulle træffe afgørelse i en retssag, uanset om det opfylder de øvrige betingelser, som er anført i denne doms præmis 12, ikke antages at udøve en judiciel funktion. Dette er f.eks. tilfældet, hvis det træffer afgørelse vedrørende en ansøgning om et selskabs indførelse i en register under en sag, hvis formål ikke er annullationen af en akt, der krænker en af sagsøgerens rettigheder (jf. Job Centre-dommen, præmis 11, og Salzmann-dommen, præmis 15).

15 Det fremgår af sagens akter, at Landesgericht Wels, når den træffer afgørelse som Handelsgericht i henhold til de nationale bestemmelser om pligt til at offentliggøre årsregnskab og årsberetning, ikke afgør en tvist, men alene fører et handels- og selskabsregister. Den skal således kun fastslå, om de lovfæstede krav til offentliggørelse er opfyldt eller ej, og udsteder i givet fald pålæg, med fastsættelse af tvangsbøder, om at indgive regnskabsmaterialet. Der er i sagens akter intet oplyst om, at der for Landesgericht Wels verserer en tvist mellem Lutz m.fl. og en eventuel sagsøgt.

16 Det må således konstateres, at Landesgericht Wels ved udøvelsen af denne virksomhed udfører en ikke-judiciel funktion.

17 Heraf følger, at Domstolen ikke har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Landesgericht Wels som Handelsgericht i forbindelse med førelsen af handels- og selskabsregisteret.

Sagens omkostninger

18 De udgifter, der er afholdt af den østrigske, den spanske og den italienske regering samt af Rådet og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til Lutz m.fl. udgør et led i sagsbehandlingen for Landesgericht Wels, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

for ret:

De Europæiske Fællesskabers Domstol har ikke kompetence til at besvare de spørgsmål, som er forelagt af Landesgericht Wels ved kendelse af 9. maj 2000.

Jann Sevón Wathelet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. januar 2002.

R. Grass

Justitssekretær

P. Jann

Formand for Første Afdeling